
Informatorium

Hanuš, Jiří a kol.: *Nostalgie v dějinách.* Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno 2014. 148 s. 979-80-7325-335-6.

Brněnské Centrum pro studium demokracie a kultury vydalo v roce 2014 jako 24. svazek edice *Questiones quodlibetales* kolektivní monografii věnovanou nostalgii v dějinách, resp. roli, kterou nostalgie sehrává v uvažování o lidské minulosti a historii. Útlá knížka si neklade za cíl zpracovat téma vyčerpávajícím způsobem. Ostatně vznikla, alespoň nakolik je autorovi této zprávy známo, jako výsledek jednoho z pravidelných setkávání organizovaných Jiřím Hanušem a jeho kolegy nad různými tématy, přičemž tato setkání jsou zpravidla spojena s doktorským seminářem Historického ústavu. Z pohledu zaměření časopisu *Novaja rusistika* kvitujeme s potěšením, že z devíti příspěvků jsou tři věnovány Rusku.

Ivana Ryčlová představuje čtenářům koncept nostalgie, či, vyjádřeno ruským výrazem, „toski“ jako pevné součásti ruské kultury a lite-

ratury. Autorka se zaměřila na její ukázání v dílech Ivana Bunina a Vladimíra Nabokova, tedy dvou spisovatelů působících v emigraci, v jejichž díle bolestný stesk po vzdálené vlasti sehrával nezanedbatelnou roli. Radomír Vlček se zamýšlí nad rolí osobnosti v ruských dějinách ve vztahu k nostalgickému pojmání dějin. Výchozím bodem pro něj byla anketa *O největšího Rusa* z roku 2008, v níž se na prvních třech místech umístili Alexandr Něvský, Pjotr A. Stolypin a Josif V. Stalin. V anketě hlasovalo 44 milionů diváků. Je tedy dostatečně relevantním průzkumem o smýšlení neodborné ruské veřejnosti o vlastních dějinách. Všechny tři osobnosti jsou značně kontroverzní a jejich vnímání se v různých dobách proměňovalo. Dnešní Rusové se však k těmto historickým postavám upínají a snad můžeme dokonce říci, že k nim v jistém smyslu i vzhlíží. Jde tedy

o kultivaci hodnot, s nimiž vnější pozorovatel ztotožňuje spíše obtížně. Výsledky ankety lze jistě interpretovat různě, nicméně se beze sporu jedná o zajímavé svědectví o svérázném vnímání vlastní minulosti Rusy. Vlčkův příspěvek doplňuje článek Kateřiny Hlouškové o využívání nostalgie v současném ruském oficiálním politickém diskursu. A opět je to otázka hodnot, které jsou na vládní úrovni podporovány jako „správné“ a kdy je historie vnímána s jistou více či méně skrývanou účelovostí.

12121 Všechny tři zmíněné krátké sta-
tě (zejména pak Vlčkova a Hlouš-
kové), jakkoliv nejdou v daném té-
matu do hloubky a hlubších sou-
vislostí, ukazují zásadní skuteč-
nost, a sice že dějiny i přes různé
turbulentní změny vykazují velkou
míru kontinuity. Ta je mj. umožňo-
vána právě i nostalgií, která v jis-
tém slova smyslu umožňuje pře-
mostit vzájemně zdánlivě oddělená
dějinná období, např. právě Rusko
předrevoluční, Rusko sovětské
a Rusko dnešní. Nicméně řečené se
netýká pouze jen Ruska. Nostalgie,
jak ostatně vyplývá i z dalších pří-
spěvků v anotované publikaci, je
pevnou součástí metanarací národ-

ních dějin. A ne vždy jsou součástí
této metanarace hodnoty, jež jsou
obecně přijímány, ba dokonce mů-
žeme říci, že v některých případech
jde o hodnoty, které ostatní národ-
ní společenství mohou dráždit. Ne-
musíme chodit daleko. Stačí se na-
příklad podívat, které osobnosti
maďarských dějin jsou zvěčněny
na budapeštském Náměstí hrdinů
a co se o některých z nich lze do-
zvědět z českých učebnic dějepisu.
Je to právě nostalgie, která umož-
ňuje spojovat zdánlivě nespojitelné
či protichůdné hodnoty. Ostatně
není žádnou náhodou, že většina
křesťanských svátků se slaví ve
stejně dny či období jako někdejší
pohanské. A jen málokdo dnes vní-
má nějaký rozpor v ritualizované
podobě Velikonoc, kdy v symbióze
koexistují křesťanské i pohanské
tradice.

Jiří Hanuš s autorským kolekti-
vem „nakousli“ zajímavá témata,
a mám-li zůstat u gastronomických
přirovnání, pak mohu říci, že se
nám dostalo zajímavé ochutnávky.
A vyvstává otázka, zda bude servi-
rováno ucelené menu. Nostalgie
jako zajímavý a „kontinuitotvor-
ný“ dějinný prvek může být náplní
většího širšího odborného setkání.

Josef Šaur